

Dimarts,

30 de març del
2010

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Cultura i Espectacles Comunicació Última

ELS EFECTES NEGATius D'INCREMENTAR LA CENTRALITZACIÓ FISCAL A LA UE

La qüestió grega

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

En el prefaci a la seva obra *Hellas*, que comença amb els versos "La gran època del món comença altra vegada / Els anys daurats retornen", el poeta romàntic Shelley va escriure, ara fa dos-cents anys, que "el grec modern és el descendent d'aquells éssers tan gloriosos que la imaginació gairebé rebutja creure que hagin pogut formar part del gènere humà, dels quals ha heretat bona part de la seva sensibilitat, rapidesa mental, entusiasme i coratge". Encesos per la memòria de la polis democràtica, acabada de revifar per la Revolució Francesa, la generació dels romàntics europeus de començaments del segle XIX es va abocar a donar suport als *klephts* grecs, meitat bandits, meitat rebels, contra l'ocupació de l'Imperi Otomà. Una munió de simpatitzants de la causa grega a Alemanya, França i Gran Bretanya, molts d'ells exoficials a les guerres napoleòniques, ho van deixar tot per lluitar contra l'exèrcit turc i per instruir els rebels grecs en l'estratègia militar d'unitats regulars i guerra sistemàtica que imperava a Europa i, que de fet, havien fet servir els soldats hoplites de la Grècia antiga.

SOMEKAWA

EL SEU DESENCÍS, PERÒ, FOU ABSOLUT. Els rebels (o bandits) grecs rebutjaren les tàctiques modernes que els oferiren. La seva forma de guerrear (també d'una gran antigor, perquè sembla que Alexandre el Gran ja se l'havia trobat a l'Anatòlia) consistia a construir petits murs en els llocs on era més probable que trobessin l'enemic, provocar-lo fent tota mena de crits i escarnis, i, quan l'enemic s'acostava, fugir muntanya amunt. Els bandits grecs vivien per lluitar l'endemà i no per guanyar la guerra. I quan els europeus filohel·lenistes insistien en la necessitat d'acarar els turcs per vèncer-los de manera decisiva, els grecs responien que, si feien això, acabarien tots morts, i Grècia, definitivament vençuda. Per als rebels grecs l'important era controlar la seva parcel·la de poder, venjar les seves disputes familiars, acumular diners recollits per mitjà de tota mena d'enganyos i extorsions, canviar de partit si s'esqueia, i, al capdavant, simplement salvar la pell fins a

l'endemà. Per això, Lord Byron, un altre romàntic famós, va acabar escrivint: "Per a Grècia, llàgrimes / per al grecs, vergonya".

A VEGADES SEMBLA COM SI LA UNIÓ EUROPEA es nodrís, d'una forma directa, de l'entusiasme romàntic de Shelley i Byron. Tot i que el seu valor geopolític o estratègic és baix, Europa va admetre Grècia dins l'euro l'any 2001 (dos anys després de la posada en marxa de la moneda única), quan el deute públic d'aquell país ja superava el 100 per cent del PIB, és a dir, quan es trobava uns quaranta punts per damunt del límit imposat al Tractat de Maastricht. Al darrere d'aquella decisió estrictament política hi havia la culminació del somni d'un continent europeu plenament integrat, des d'Escòcia i Tallinn fins a Creta i l'Algarve, només deu anys després de la caiguda del Mur de Berlín. Hi havia la funesta teoria de la bicicleta: la d'una Europa que cau si no pedala contínuament. I hi havia també la convicció que la Unió Europea era prou potent i atractiva per disciplinar fins i tot els països membres més *llatins* o desordenats. Aquesta darrera aposta va ser una clara imprudència. Vuit anys després, Grècia té, si hem de creure unes xifres fins fa no gaire maquillades, un deute públic del 112 per cent del PIB i un dèficit públic del 12,7% del PIB. El govern d'Atenes ha pogut col·locar la seva darreríssima emissió de bons públics, amb l'ajut, en principi només verbal, d'Alemanya i França. Però ningú ens assegura que pugui trobar els fons necessaris per fer front als pagaments del deute que s'acosten en aquests propers mesos.

DAVANT DE LA CRISI GREGA, MOLTES VEUS demanen centralitzar la política econòmica europea encara més, tot traslladant a mans de la Comissió Europea (o del Parlament, tant se val) una part important de la política fiscal i del deute públic. Aquestes veus em sorprenen, sobretot quan vénen de Catalunya. Quan hi ha una crisi fiscal a l'Estat espanyol, tots sabem que la primera cosa que fa el govern central (i, en general, els mitjans informatius amics i enemics a Madrid) és insistir a collar la capacitat de despesa dels governs regionals espanyols per liquidar el dèficit públic. Promoure l'autonomia fiscal a casa i no a l'estranger és, com a mínim, inconsistent.

UNA MAJOR CENTRALITZACIÓ FISCAL SERIA, a més, errònia per dos motius. En l'àmbit econòmic, deixaria sense capacitat de resposta els governs dels Estats membres. Amb una moneda única, els governs només poden pal·liar la crisi mitjançant una política fiscal expansiva. I, per tant, passar aquestes decisions a Brussel·les exageraria les recessions econòmiques. En l'àmbit polític, centralitzar posaria en perill la Unió. Des de fa uns anys, hi ha una escissió creixent entre la classe política europea i els seus votants, almenys al nucli dur (el centre i el nord) d'Europa, pel que fa a la direcció de la Unió. Els referèndums sobre el Tractat de Lisboa i les enquestes que es fan mostren un electorat contrari a aprofundir i ampliar la Unió. Quan un mira seixanta anys enrere, s'adona que la construcció d'Europa és un petit miracle que cal no posar en perill. Centralitzar més equivaldria a desestabilitzar els compromisos i les transaccions que recolzen un edifici europeu força delicat. I això no es pot permetre.

DAVANT DE LA CRISI GREGA, molts plantegen la possibilitat que una fallida de Grècia arrossegui, en un moviment de contagi, altres països, com ara Portugal i Espanya, aquest darrer prou gros per col·lapsar l'euro i la Unió. És cert que els bancs alemanys i francesos han invertit considerablement en el deute grec i en altres sectors de l'economia grega. (També ho han fet a l'economia espanyola.) Però cal no confondre la posició de les grans entitats financeres europees, que pot exigir una certa intervenció dels seus propis Estats, amb el pas, políticament perillós, de fer pagar a tots els europeus la mala gestió econòmica de l'Estat grec. Als Estats Units, Califòrnia i Illinois es troben en una situació fiscal molt delicada. Tanmateix, ningú planteja que el govern federal els rescati directament ni que aquells Estats, pel fet de ser insolvents fiscalment, hagin de sortir del dòlar. Al contrari, el consens és que són ells mateixos els que han rers anys d'ineficàcia pressupostària, fins i tot si això els pot dur a fer una fallida transitòria.

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 16. Dimarts, 16 de març del 2010

Paraules clau: Fiscal, Grècia, Unió, Europa, Grega, Crisi, Política, Grecs, Europea, Públic